

جلوه‌های توحید در قیام عاشورا

نویسنده اول: اکبر خدکی^۱^۱ دانشجوی دکتری الهیات و معارف اسلامی - علوم قرآن و حدیث دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات akbaraa20@yahoo.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تبیین جلوه‌های توحید در قیام عاشورا انجام شده است. و در صدد پاسخ به سؤالات زیر است: مصادیق توحید ذاتی، افعالی و صفاتی در قیام امام حسین (ع) کدام اند؟ برای پاسخگویی به سؤالات پژوهش از روش تحقیق تحلیلی- توصیفی استفاده شده است. پس از بررسی خطبه‌های آن حضرت در جریان واقعه‌ی عاشورا که به یاران، اصحاب و فرزندان فرموده بودند و در آن به قیام خویش و هدف خود از قیام اشاره کرده اند، یافته‌ها نشان داده اند که تمام رفتارها، تصمیمات، سخنان و خطابه‌ها، دستورات و حتی جنگیدن آن حضرت مبنای توحیدی داشته است. نتیجه‌ای که از مقاله حاضر گرفته شده است این می‌باشد که حضرت امام حسین (ع) در قیام عاشورا اصل بنیادین توحید را نه صرفاً از بعد نظری بلکه از بعد عملی نیز در صحنه عاشورا به نمایش گذاشته است و این جنبه‌ی فکری و عقیدتی قیام امام حسین (ع) بسی آموزنده تر و تاثیر گذارتر بوده و موجب ماندگاری عاشورا و انقلاب امام حسین شده است.

کلمات کلیدی

امام حسین (ع)، توحید ذاتی، توحید افعالی، توحید صفاتی، قیام عاشورا

مقدمه:

عاشورا حادثه کوتاهی بود که در ساعاتی محدود و در سرزمین و مکانی معین اتفاق افتاد، اما نه به آن زمان محدود شد و نه به آن سرزمین. عاشورا را نباید در حد یک سخنرانی حماسی و یا اظهار مصیبت و شکایت از اوضاع زمانه و یا حتی اعتراض به سیاست و حکومت و نزاع برای دستیابی به حکومت تلقی کرد. بلکه عاشورا قیامی تاریخی است که از حدود حجاز گذشته و پایه ریز حکومت جهانی می‌باشد. عاشورا انقلابی علیه سیاست حکومت وقت و برای بازگرداندن خلافت الهی و تنبیه و اصلاح امتی است که با نادیده گرفتن تمامی زحمات و خون دلهای پیامبر می‌خواهد به جاهلیت نخست برگردد.

در واقع متولیان دین، امام و پیشوایان همواره در تربیت الهی، آموزش و هدایت آدمی به سوی فلاح و رستگاری، در هیچ حالی غافل نمانده اند. با مطالعه منابع، متون پژوهشی و مقالات پژوهشی محققان که به تحلیل و بررسی واقعه عاشورا پرداخته اند می‌توان دریافت که نهضت عاشورا به عنوان یکی از برجسته ترین جلوه‌های سیره عملی امام حسین (ع) الگوی ارزشمندی در زمینه تربیت دینی است. هدایت و رشد انسانها در راستای تحقق حیات طیبه اهداف تربیتی دینی در واقعه عاشورا است که تحقق آنها زمینه ساز دستیابی به هدف غایی تربیت دینی یعنی قرب الهی خواهد بود (بدیعان و میرشاه جعفری، ۱۳۸۸، ص ۱۱).

رسالت تبیین (مکتب) و تصحیح باورهای مردم در مسائل عقیدتی و بینشی، بر عهده (امام) است. امامان با سخن و عملشان هم صورت صحیحی از اعتقادات را ترسیم می‌کنند، هم با انحرافات عقیدتی مقابله و مبارزه می‌کنند. اینکه توحید ناب چیست و خدا باوری و عقیده به مبدا و معاد چه نقشی در زندگی دارد و شیوه انبیا و مرامشان کدام است و تداوم خط رسالت در قالب (امامت) چگونه است و دین چیست و اهل بیت علیهم السلام کیانند و چه مسؤولیتی دارند و وظیفه امت در قبال امام چیست، همه و همه جلوه‌هایی از (پیامهای اعتقادی) عاشورا است و اگر به قیام سیدالشهداء علیه السلام از این دیدگاه بنگریم، درسهای عظیمی را خواهیم آموخت و عاشورا را کلاس درسی خواهیم یافت که در سخنان امام و عاشوراییان، متجلی است (عطاردی، ۱۳۹۰ ق). از این رو در این تحقیق برآنیم که جلوه‌های توحیدی را در قیام عاشورا هم در حرکات و رفتار و منشی که داشته اند و هم در کلام، گفتار و سخنرانی‌های امام حسین (ع) دریابد و مورد بررسی و مطالعه قرار دهد.

توحید چیست؟

توحید به معنای یگانه دانستن است و مأخوذ است از «وَحَدَهُ» یعنی گردانیدن او را یگانه. توحید و یگانگی خدای متعال اصطلاحات گوناگون در فلسفه، کلام، عرفان دارد. الف) مهمترین اصطلاحات فلسفی توحید عبارت است از: